

Ο ΣΑΚΗΣ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ: ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Ο Σάκης Καράγιωργας γεννήθηκε το 1930 στον Πύργο της Ηλείας και έζησε τα παιδικά του και μαθητικά του χρόνια στην ιδιαίτερη πατρίδα του σε μια ταραγμένη για την Ελλάδα εποχή¹. Παρά τα πενιχρά οικονομικά μέσα της οικογένειάς του και χάρη στη γενναιοδωρία ενός θείου του, φθάνει μετά τις εγκύκλιες σπουδές του στην Αθήνα για να σπουδάσει οικονομικές επιστήμες. Μετά από επιτυχείς εξετάσεις γράφεται στην Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή Πειραιά και αργότερα και στην Ανωτάτη Σχολή Οικονομικών και Εμπορικών Επιστημών στην Αθήνα.

Το 1953, χρονιά που ο Καράγιωργας παίρνει, μετά το πτυχίο της Ανωτάτης Βιομηχανικής Σχολής και αυτό της Ανωτάτης Σχολής Οικονομικών και Εμπορικών Επιστημών, και απασχολείται πρόσκαιρα ως οικονομολόγος στον ιδιωτικό τομέα, η δραχμή έχει ήδη σταθεροποιηθεί.

Μετά από μια αρχική υστέρηση, η ελληνική οικονομία θα απογειωθεί από τα πολύ χαμηλά επίπεδα εισοδήματος που επιφύλαξε η κατοχή και ο εμφύλιος στην ισχνή οικονομική δομή της χώρας, με ετήσιες αυξήσεις της τάξης του 6% του ΑΕΠ. Στις αρχές της δεκαετίας του '60 οι πολύ υψηλοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης θα συνυπάρχουν με αναξιοποίητη παραγωγική δυναμικότητα στο δευτερογενή τομέα και έντονη ανεργία και υποαπασχόληση στις αγροτικές περιοχές, που οδηγεί στο μεγάλο μεταναστευ-

---

1. Για τα βιώματα των παιδικών του χρόνων βλ. το αυτοβιογραφικό του σημείωμα στον παρόντα τόμο. Για βιογραφικά του στοιχεία βλ. αναλυτικότερα στο Ν. Πετραλιάς - Θ. Πάκος, «Βιογραφικό σημείωμα Σάκη Καράγιωργα», στο Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης Παντείου ΑΣΠΕ, *Μνήμη Σάκη Καράγιωργα*, Αθήνα 1988, σσ. 19-30.

τικό ρεύμα του 1962-63. Ένα καθολικό αίτημα μεταρρυθμίσεων σε πολιτική ζωή, δημόσια διοίκηση και παιδεία αρθρώνεται την εποχή εκείνη καθημερινά και σ' αυτό έχουν και οι έλληνες οικονομολόγοι το μερτικό τους, άσχετα από επιστημονικές αφετηρίες και μεθοδολογικές διαφορές που τους χωρίζουν. Η δεκαετία του '60 είναι αυτή της προετοιμασίας του εκσυγχρονισμού και της «διεθνοποίησης» της οικονομικής επιστήμης στην Ελλάδα, είναι ο προθάλαμος της απώλειας του στενά «εθνικού» της χαρακτήρα που επιβίωνε από την εποχή του μεσοπολέμου. Ο Σάκης Καραγιώργας είναι ένας από τους σημαντικότερους καταλύτες σ' αυτήν τη διαδικασία.

Η οικονομική επιστήμη στην Ελλάδα την εποχή που σπουδάζει ο Καραγιώργας χαρακτηρίζεται απ' την κυριαρχία, σε ακαδημαϊκό επίπεδο, της γενιάς που εμφανίστηκε στο επιστημονικό στερέωμα της χώρας στη διάρκεια της δεκαετίας του '30². Επιστήμονες που είχαν σπουδάσει κατά κύριο λόγο στη Γερμανία και είχαν εκπονήσει τη διδακτορική τους διατριβή είτε εκεί είτε στην Ελλάδα επάνδρωναν τις λιγοστές, άλλωστε, θέσεις στα πανεπιστήμια της χώρας³. Η μεταπολεμική επιστημονική κοινότητα των οικονομολόγων στην Ελλάδα ήταν αρχικά πολύ μικρή. Όταν, το 1951, ιδρύθηκε η Ελληνική Εταιρεία Οικονομικών Επιστημών είχε μόνο 25 μέλη λόγω της διάταξης του καταστατικού που προέβλεπε κατοχή μεταπτυχιακού διπλώματος για να συμμετάσχει κανείς σ' αυτήν. Συνέπεια ήταν η μεν Εταιρεία να παραμένει μια κλειστή λέσχη, αλλά και να δημιουργηθεί μια πίεση προσέλκυσης ανωτάτων δημοσίων λειτουργών

---

2. Η γενιά αυτή περιλαμβάνει τους εξής οικονομολόγους. Στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών: Ε. Ζολώτας, Δ. Στεφανίδης, Ι. Κούλης και αργότερα Μ. Γουδή και Ι. Πεσμαζόγλου. Στην ΑΣΟΕΕ: Π. Χριστοδουλόπουλος, Δ. Καλιτσουνάκης, Α. Σμπάρουνης, Α. Σίδερης. Αργότερα Γ. Χαλκιόπουλος. Στην ΑΒΣΠ: Α. Σαουνάτσος, Α. Κυρκιλίτσης, Κ. Μπανταλούκας, Δ. Κόλλιας. Στην ΠΑΣΠΕ: Ι. Παρασκευόπουλος, Α. Καλλιβάς, Ι. Πίντος και αργότερα Α. Αγγελόπουλος. Στο ΕΜΠ: Σ. Αγαπητίδης. Στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης: Δ. Δελιβάνης, Β. Βογιατζής, Π. Δερτιλής. Στην ΑΒΣΘ: Α. Δαμασκηνίδης, Σ. Πουλόπουλος και αργότερα Μ. Νεγρεπόντη-Δελιβάνη.

3. Από 40 διδακτορικά οικονομολόγων που κατέλαβαν πανεπιστημιακές θέσεις από το 1930 ως τα μέσα της δεκαετίας του '70, 19 είχαν κάνει διδακτορικό στην Ελλάδα, 10 στη Γερμανία, 7 στη Γαλλία, 3 στην Ελβετία και 1 στη Μεγάλη Βρετανία. Βλ. Μ. Ψαλιδόπουλος, *Η κρίση του 1929 και οι έλληνες οικονομολόγοι*, Αθήνα 1989 (ΙΕΠΕΤ), σσ. 479-482.

ως προσέδρων μελών, με αποτέλεσμα το 1962 τα συνολικά μέλη να είναι 123, 67 τακτικά και 56 πρόεδρα⁴. Εξέχοντα μέλη της Εταιρείας ήταν καθηγητές Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων που μετέφρασαν οι ίδιοι σημαντικά οικονομικά συγγράμματα στα ελληνικά στη δεκαετία του '60 και διεύθυναν συζητήσεις της Εταιρείας σε τρέχοντα οικονομικά ζητήματα. Η έλλειψη επιστημονικών περιοδικών και άλλων εξειδικευμένων επαγγελματικών οργανώσεων οδηγούσε κάθε νέο οικονομολόγο που επιθυμούσε να σταδιοδρομήσει στον ακαδημαϊκό χώρο ή στη δημόσια διοίκηση στο να επιχειρήσει να γίνει αποδεκτός απ' αυτόν τον κύκλο.

Αποτέλεσμα της παραπάνω κατάστασης ήταν ότι ακόμα και οι πιο προικισμένοι απόφοιτοι των οικονομικών τμημάτων των ελληνικών πανεπιστημίων, όπως ο Καραγιώργας, να διαθέτουν μεν μια ευρεία μόρφωση, πολλές φορές και σε γνωστικά αντικείμενα μη άμεσα αξιοποιήσιμα από έναν οικονομολόγο, να μη διαθέτουν όμως τα απαραίτητα εφόδια για να αντεπεξέλθουν με επιτυχία στα καθήκοντά τους ως ερευνητών, αν προσλαμβάνονταν σε αρμόδιες προς τούτο υπηρεσίες του δημόσιου τομέα.

Οι οικονομικές σπουδές στα ελληνικά πανεπιστήμια ήταν ως τα μέσα της δεκαετίας του '60 περιγραφικές και απαρχαιωμένες σε σύγκριση με τα συμβαίνοντα στο εξωτερικό⁵, παρά τις προσπάθειες υφηγητών και επιμε-

---

4. Ευχαριστώ τον τότε βοηθό του Σπουδαστηρίου Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Κ. Καλόγρη, που έθεσε υπόψη μου χρήσιμα στοιχεία για τη δράση της Εταιρείας αυτής στις δεκαετίες '50-'60, συμπεριλαμβανομένης μιας κατάστασης των μελών της. Για να γίνει σαφέστερο το μικρό μέγεθος της κοινότητας των οικονομολόγων, ας σημειωθεί εδώ ότι κατά το ακαδημαϊκό έτος 1959-60 γράφτηκαν στο Δ' έτος της ΑΣΟΕΕ στο μεν Εμπορικό Τμήμα 311 φοιτητές/τριες, ενώ στο Οικονομικό μόλις 50. Την επόμενη ακαδημαϊκή χρονιά οι αριθμοί είναι 245 και 33 αντίστοιχα. Βλ. λήμμα, «Σχολαί Οικονομικά», *Οικονομική και Λογιστική Εγκυκλοπαίδεια*, τόμος Θ, σσ. 633-553, εδώ 640.

5. Οι φοιτητές του 4ου έτους της ΑΣΟΕΕ (ακαδ. έτος 1960-61) στην κατεύθυνση των Οικονομικών Επιστημών για παράδειγμα, παρακολουθούσαν 25 ώρες τη βδομάδα από καθέδρας παραδόσεις στα εξής μαθήματα: Πολιτική Οικονομία 6, Ιστορία Οικ. Θεωριών και Οικ. βίου 3, Στατιστική 2, Δημόσια Οικονομικά 2, Διοικητικό Δίκαιο 2, Οικονομική Γεωγραφία 2, Κοινωνιολογία 3, Ιδιωτική Οικονομική 2. Όπως προκύπτει από την αντίστοιχη επετηρίδα, το περιεχόμενο διδασκαλίας ήταν αρκετά περιορισμένο και κάλυπτε τις πανεπιστημιακές παραδόσεις των καθηγητών που είχαν εκδοθεί αρκετά έτη πριν, χωρίς αυτό να σημαίνει σε καμιά περίπτωση μομφή γι' αυτά τα ίδια τα συγγράμματα.

λητών να εισάγουν την αφηρημένη σκέψη και ποσοτικές μεθόδους στην οικονομική ανάλυση⁶. Η εικόνα του «καλού οικονομολόγου» που γινόταν αποδεκτή και προβαλλόταν ως πρότυπο ήταν αυτή ενός σοφού, πολυδιαβασμένου ατόμου, μια προσωπικότητα της οποίας οι προτάσεις οικονομικής πολιτικής ήταν μετρημένες και ποτέ ακραίες.

Ο Καραγιώργας αφού μαθήτευσε σ' ένα τέτοιο πανεπιστημιακό κλίμα, είχε την τύχη, χάρη στις καλές του επιδόσεις στις προκηρυχθείσες εξετάσεις να έχει μια πρώτη επαφή με την ελληνική δημόσια οικονομική διοίκηση, αρχικά στη Διεύθυνση Προγράμματος του υπουργείου Συντονισμού (1955-56) και μετά στη Διεύθυνση Μελετών της Τράπεζας της Ελλάδος. Ενώ εμπλουτίζει τις εμπειρίες του ερευνώντας επίκαιρα προβλήματα της οικονομικής πολιτικής, συνεργάζεται στη συγγραφή λημμάτων της *Οικονομικής και Λογιστικής Εγκυκλοπαίδειας* και, ακολουθώντας άλλους συναδέλφους του, αποφασίζει να μεταβεί για μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό.

Ο ιστορικός του μέλλοντος ίσως συμπεράνει ότι μία σπουδαία συνεισφορά του Ξ. Ζολώτα στην οικονομική επιστήμη στην Ελλάδα ήταν η πρωτοβουλία του να ενθαρρύνει, ως διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, μέλη της νεοσύστατης ομάδας της Διεύθυνσης Οικονομικών Μελετών να μεταβούν στο εξωτερικό για μεταπτυχιακές σπουδές με υποτροφία του ΙΚΥ. Οι ενδιαφερόμενοι είχαν να αντιμετωπίσουν πολύ φιλελεύθερες ρυθμίσεις από τη στιγμή που θα πετύχαιναν στις εξετάσεις αυτές. Επέλεξαν οι ίδιοι ελεύθερα ειδικότητα και πανεπιστήμιο έχοντας κατά νου τις βασικές ανάγκες της υπηρεσίας και τις προσωπικές τους κλίσεις. Ο Καραγιώργας επέλεξε ως γνωστικό αντικείμενο τα Δημόσια Οικονομικά και ως πανεπιστήμιο αυτό του Λονδίνου. Μετά από επίπονες προσπάθειες και στον ελάχιστο προβλεπόμενο χρόνο, ο Καραγιώργας γίνεται διδάκτορας το 1962 και επιστρέφει στην Ελλάδα⁷.

---

6. Παρά τις προσπάθειες αυτές τα οικονομικά της ανάπτυξης ως ιδιαίτερο γνωστικό αντικείμενο γνώσης και έρευνας και παρά την πρόδηλη επικαιρότητά τους για την ελληνική περίπτωση εισάγονται επίσημα στα πανεπιστήμια το 1965, ενώ η Οικονομετρία περί το 1971.

7. Για λεπτομέρειες σχετικά με τις μεταπτυχιακές του σπουδές, ικανές να αναπτέρωσουν το ηθικό των σημερινών νέων επιστημόνων, βλ. το αυτοβιογραφικό του σημείωμα στον παρόντα τόμο.

Η οικονομική ορθοδοξία στην Ελλάδα την εποχή εκείνη αναγόρευε την με τόσες θυσίες επιτευχθείσα νομισματική σταθερότητα πρωταρχικό στόχο της οικονομικής πολιτικής, ενώ για το πρόβλημα της υποαπασχόλησης και ανεργίας (12,1% το 1960) υπήρχε η ελπίδα ότι θα ξεπερνιόταν από μέλλουσες ιδιωτικές επενδύσεις, ελληνικές και ξένες. Οι τελευταίες θα προσελκύνονταν από το ισχυρό, σταθερό ελληνικό νόμισμα και τους υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης που ήδη επιτυγχάνονταν⁸.

Ο Καραγιωργας έχει ήδη έρθει, κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών του σπουδών, σ' επαφή με την άγνωστη ως τότε στην Ελλάδα «Οικονομική θεωρία της δημοσιονομικής πολιτικής». Αυτή αποτελεί, συνοπτικά, μια σύζευξη νεοκλασικών και κεϋνσιανών αντιλήψεων για τη συμβολή του δημοσίου στη μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας⁹. Σ' αυτό το πλαίσιο η νομισματική σταθερότητα είναι ένας από τους πολλούς στόχους, την επίτευξη των οποίων μπορεί να επιδιώκει η οικονομική πολιτική. Η διαφοροποίηση όμως του Καραγιωργα από την τρέχουσα ορθοδοξία της εποχής δεν γίνεται άμεσα. Επιστρέφοντας στην Τράπεζα της Ελλάδος συνεχίζει την ερευνητική του δραστηριότητα, στην οποία ήδη συγκαταλέγονταν άρθρα σε θέματα οικονομικής θεωρίας και οικονομικής πολιτικής. Το 1963 τον βρίσκει επιμελητή στην έδρα της Εφαρμοσμένης Οικονομικής στην ΑΒΣΠ υπό τον καθηγητή Α. Κυρκιλίτση, ενώ επί κυβέρνησης Ένωσης Κέντρου και υφυπουργού Συντονισμού Ανδρέα Παπανδρέου ορίζεται γενικός γραμματέας της οικονομικής εξ' υπουργών επιτροπής. Παράλληλα, προετοιμάζει την επί υφηγεσία διατριβή του που θα υποστηρίξει στην ΑΣΟΕΕ το 1964¹⁰. Η απόσπασή του στη γενική γραμματεία της εξ' υπουργών οικονομικής επιτροπής αποτέλεσε και ένα πρώτο βήμα ανάμειξης του Καραγιωργα στην πολιτική ζωή του τόπου.

---

8. Κυριότερος εκπρόσωπος των αντιλήψεων αυτών ήταν ο καθηγητής και διοικητής της Τραπεζής Ελλάδος Ε. Ζολώτας. Βλ. του ίδιου *Νομισματική ισορροπία και οικονομική ανάπτυξις*, Αθήνα 1964.

9. Ένα χαρακτηριστικό εγχειρίδιο της εποχής ήταν το *The economic theory of fiscal policy* των Α. Peacock και G. Shaw. Αξίζει να σημειωθεί ότι το θέμα αυτό αναπτύσσεται στο πρώτο διδακτικό εγχειρίδιο του Καραγιωργα, *Παραδόσεις Δημοσιονομικής πολιτικής*, Αθήνα 1968.

10. Είναι σαφές ότι όταν ο Καραγιωργας διαφώνησε, περίπου είκοσι χρόνια αργότερα, με τους εκπροσώπους μιας διάχυτης αντίληψης περί καθηγητοποίησης του ΕΔΠ χωρίς απόκτηση μεταπτυχιακών διπλωμάτων, που εκφραζόταν λίγο πριν το Νόμο 1268/82 περί Ανωτάτης Παιδείας, δεν ήταν ασυνεπής προς το δρόμο που είχε ο ίδιος χαράξει.

Η παραμέληση του προβλήματος της ανεργίας και η μη πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων είχε προκαλέσει, όπως προαναφέραμε, την κριτική της νεότερης γενιάς των οικονομολόγων. Ο πλέον προωθημένος εκφραστής των αντιλήψεων αυτών ήταν ο Ανδρέας Παπανδρέου, που ήρθε το 1960 στην Ελλάδα και σε συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση και αμερικανικά ιδρύματα δημιούργησε το 1962 το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών, που το 1964 μετονομάστηκε, σύμφωνα με το πνεύμα της τότε συγκυρίας, «Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών» (ΚΕΠΕ).

Το Κέντρο προσκάλεσε πολλούς, κυρίως αμερικανούς και βρετανούς, οικονομολόγους, που έκαναν έρευνα και σεμιναριακά μαθήματα. Οι επιστήμονες αυτοί δίδαξαν στο προσωπικό του Κέντρου μαθηματικές τεχνικές, μια οικονομική ανάλυση στην κατεύθυνση της υποβοήθησης επιλογών για την οικονομική πολιτική και έναν κεϋνσιανισμό του τότε κυρίαρχου προτύπου της νεοκλασικής σύνθεσης. Το Κέντρο έδωσε επίσης περίπου 25 υποτροφίες στα μέλη του προσωπικού του, που πήγαν κυρίως στη Μεγάλη Βρετανία, για να επιστρέψουν άλλοι με πτυχίο master's, και άλλοι με διδακτορικό. Ο Καραγιώργας αποσπάστηκε το 1964 στο ΚΕΠΕ και, ήδη υφηγητής της Δημόσιας Οικονομικής, συνεργάστηκε στην κατάρτιση του πρώτου πενταετούς προγράμματος οικονομικής ανάπτυξης της χώρας (1966-70), συμμετέχοντας ενεργά στη διαδικασία σύνταξής του.

Παρά τη συνεργασία του με τον Α. Παπανδρέου, που συνεχίστηκε αρχικά μέχρι την επιβολή της δικτατορίας, ο Καραγιώργας διατηρούσε την πολιτική και επιστημονική του αυτονομία. Το 1965 συμμετέχει μαζί με άλλους διανοούμενους στην ίδρυση του πολιτικού ομίλου «Αλέξανδρος Παπαναστασίου» και αναλαμβάνει ενεργό ρόλο στη συντακτική επιτροπή του περιοδικού *Νέα Οικονομία*, που καθιερώνεται την εποχή εκείνη ως το κατ' εξοχήν βήμα τεκμηρίωσης και υποστήριξης κοινωνικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα. Συνεργάζεται, όπως και οι λοιποί σύντροφοί του, και με στελέχη της ΕΔΑ, ευρισκόμενος σε διαρκή διάλογο και επικοινωνία με διανοούμενους του χώρου αυτού, σχέση που τεκμηριώνεται και με τη συνεργασία του, έστω και με ψευδώνυμο, στα *Σύγχρονα Θέματα*.

Το 1966 τον βρίσκει εκλεγμένο έκτακτο καθηγητή της Δημόσιας Οικονομίας στην Πάντειο ΑΣΠΕ, έτοιμο να δώσει και από αυτήν τη νέα έπαλξη το επιστημονικό και πολιτικό του παρών, σε μια εποχή έντονης κρίσης της ελληνικής κοινωνίας, κρίσης που θα οδηγήσει στην κήρυξη στρατιωτικής δικτατορίας την 21η Απριλίου 1967. Σύντομα κυκλοφορούν τα πρώτα πανεπιστημιακά του εγχειρίδια. Με την καθηγητοποίησή του

βρίσκει το δρόμο της ακαδημαϊκής σταδιοδρομίας ένας εκπρόσωπος της νέας γενιάς οικονομολόγων. Εκτός από τον ίδιο, προς τα τέλη της δεκαετίας του '60, υπήρχαν και αρκετοί άλλοι διδάκτορες βρετανικών και αμερικανικών πανεπιστημίων, εξοικειωμένοι με τις τότε άρχουσες αντιλήψεις και τεχνικές στην οικονομική επιστήμη, οικονομολόγοι που πίστευαν ότι είναι φορείς ενός νέου πνεύματος, έτοιμοι να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, αν τους εζητείτο κάτι τέτοιο.

Είναι αλήθεια ότι η στρατιωτική δικτατορία πρόσφερε σε αρκετούς απ' αυτούς την ευκαιρία να εκπορθήσουν πολυπόθητες θέσεις στο δημόσιο. Ο Καραγιώργας δεν ανήκε σ' αυτήν τη μερίδα. Πρωτοπορεί κατά τη διάρκεια της δικτατορίας στη συγκρότηση της «Δημοκρατικής Άμυνας» και ενώ συμμετέχει στην έμπρακτη αμφισβήτηση του βιασμού της θέλησης του ελληνικού λαού, δε λησμονεί την επιστημονική δουλειά, όπως μαρτυρούν οι ως σήμερα ανέκδοτες μελέτες του περί φορολογίας.

Τον Ιούλιο του 1969 εκρήγνυται στα χέρια του εκρηκτικός μηχανισμός, ο οποίος προοριζόταν για αντιστασιακή δράση της οργάνωσης κατά του καθεστώτος. Εξαιτίας αυτού συλλαμβάνεται και βαριά τραυματισμένος βασανίζεται απάνθρωπα. Ακολουθεί η δίκη της «Δημοκρατικής Άμυνας» και καταδίκη του από το Έκτακτο Στρατοδικείο τον Απρίλιο του 1970 σε ισόβια, ποινή που θα εκτίσει ως την αμνηστία του 1973.

Η ελληνική οικονομία σε όλο αυτό το διάστημα αναπτύσσεται, μετά από μια αρχική κάμψη, με υψηλούς ρυθμούς στην εξάντληση των ορίων που έθετε ο μετεμφυλιακός τρόπος ανάπτυξής της, τρόπος, τον οποίο οι βραχύβιες κυβερνήσεις της Ένωσης Κέντρου δεν είχαν μπορέσει να μεταβάλλουν.

Μετά την πτώση της δικτατορίας ο Καραγιώργας επιστρέφει στο φυσικό του χώρο, το Πανεπιστήμιο, και στρατεύεται σε αρχική φάση στο ΠΑΣΟΚ, ακολουθώντας τη σχετική απόφαση της «Δημοκρατικής Άμυνας» περί συγχώνευσής της με το ΠΑΚ. Η ελληνική οικονομία θα χάσει σύντομα το δυναμισμό που τη χαρακτήριζε επί 20 περίπου χρόνια. Χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης θα συνυπάρχουν με διψήφιο από το 1978 και μετά πληθωρισμό. Το κυβερνητικό κόμμα της δεκαετίας του '70 θα προχωρήσει σε αρκετές μεταρρυθμίσεις δημιουργώντας ένα φτωχό πλαίσιο κράτους πρόνοιας, λίγο πριν γίνει στην υπόλοιπη Δύση η κατάργησή του αίτημα του νέου συντηρητισμού. Σύντομα ο Καραγιώργας θα απογοητευθεί από τον αρχηγικό και αντιδημοκρατικό τρόπο λειτουργίας του ΠΑΣΟΚ και θα το καταγγείλει. Θα διαγραφεί, θα αποχωρήσει απ' αυτό και, χωρίς να πάψει

να συμμετέχει και να παρεμβαίνει στην καθημερινή πολιτική, θα δώσει μεγάλη έμφαση στην εκπαιδευτική, ερευνητική και θεσμική παρέμβαση στο χώρο της ανώτατης παιδείας.

Η εμπειρία της φυλακής τού έδωσε άλλωστε την ευκαιρία να εμπλουτίσει τον κριτικό θετικισμό που χαρακτήριζε το έργο του με μαρξιστικούς προβληματισμούς προς την κατεύθυνση της συγκρότησης μιας κριτικής θεωρίας του αστικού κράτους, ειδικά κάτω από συνθήκες πολύπλευρης κρίσης. Έτσι, θα γράψει ένα κλασικό σύγγραμμα περί Δημόσιας Οικονομικής, που θα διατηρεί για πολύν καιρό ακόμα την επιστημονική του φρεσκάδα, θα ενθαρρύνει διεπιστημονικές έρευνες και θα αφιερώσει μεγάλο μέρος της ενεργητικότητάς του στο θέμα της αναβάθμισης της ανώτατης παιδείας γενικότερα και της Παντείου σε σύγχρονο πανεπιστήμιο κοινωνικών επιστημών ειδικότερα. Συμμετέχοντας σε αναρίθμητες εισηγητικές επιτροπές και εκλεκτορικά σώματα, και εκτός Παντείου, θα προωθήσει την εκλογή νέων επιστημόνων, και μέσω αυτής την αναπαραγωγή νέας γνώσης στην οικονομική επιστήμη στην Ελλάδα. Η ίδια εποχή χαρακτηρίζεται από την πλήρη εξομοίωση των προγραμμάτων σπουδών στις οικονομικές επιστήμες προς τα ισχύοντα στον αγγλοσαξονικό χώρο, ενώ τα τμήματα και οι φοιτητές που αποκτούν πτυχίο οικονομολόγου πληθαίνουν εντυπωσιακά.

Όταν στις 17 Αυγούστου 1985 έπαψε να κτυπά η καρδιά του Καραγιωργα, η Ελλάδα έχανε πρόωρα έναν επιστήμονα, διανοούμενο και αγωνιστή. Έχανε κάποιον που δεν εφησύχαζε, που δημοκρατικά, ισότιμα και ακούραστα εργαζόταν για την προαγωγή των στόχων που έθεσε από την πρώτη στιγμή της εμφάνισής του στην ελληνική επιστημονική και πολιτική πραγματικότητα. Έχανε κάποιον που έδινε ακατάπαυστα το παράδειγμα των θυσιών και της αγωνιστικότητας που απαιτείται από όσους χωρίς ιδιοτέλεια προσπαθούν να συμβάλουν στην πρόοδο και την ευημερία του τόπου.

Πράγματι, ο Καραγιωργας δίδαξε πολλά σε πολλούς Έλληνες και από αυτήν την άποψη ζει, μας οδηγεί και θα οδηγεί και τις μέλλουσες γενιές στο δρόμο των αγώνων για κοινωνική πρόοδο και δικαιοσύνη.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΨΑΛΙΔΟΠΟΥΛΟΣ